

Veiligheid binnen De Hartelborgt

Locatie Spijkenisse

hertoets

Inspectie jeugdzorg

Inspectie van het Onderwijs

Inspectie voor de Gezondheidszorg

Inspectie voor de Sanctietoepassing

Utrecht, februari 2009

Samenvatting

De Inspectie voor de Gezondheidszorg, de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie voor de Sanctietoepassing hebben in 2007 onderzoek gedaan naar de veiligheid binnen de justitiële jeugdinrichtingen (JJl's) in Nederland.

Over Rijksinrichting voor Jeugdigen de Hartelborgt hebben de inspecties toen geoordeeld dat de inrichting een ernstig risico had op een onveilig leef-, behandel- en werkklimaat voor de jongeren en voor het personeel van de inrichting en de daaraan verbonden school. De inspecties hebben daarom de inrichting onder verscherpt toezicht geplaatst.

De inspecties hebben na drie voortgangsgesprekken met de inrichting besloten een hertoets uit te voeren. In dit rapport beantwoorden de inspecties de vraag of het risico op een onveilig leef-, behandel- en werkklimaat binnen de inrichting zodanig is verminderd dat het verscherpt toezicht kan worden opgeheven. De inspecties hebben in deze hertoets onderzocht wat er in de praktijk in de inrichting veranderd is ten opzichte van het onderzoek van 2007.

Samenvattend oordelen de inspecties dat de inrichting en de daaraan verbonden school, onderdeel van Horizon, een instelling voor jeugdzorg en speciaal onderwijs, niet langer een ernstig risico lopen op een onveilig leef-, behandel- en werkklimaat. De Hartelborgt liep een ernstig risico doordat binnen de inrichting en de school een zeer beheersmatige situatie was ontstaan. De directie heeft in deze situatie ingegrepen en een forse beleidsverandering in gang gezet. De eerste resultaten worden nu zichtbaar; dit leidt tot voldoende verbeteringen om het verscherpt toezicht op te heffen.

Dit oordeel is gebaseerd op de volgende conclusies:

- De preventie en beheersing van agressie en geweld is verbeterd doordat het nu ondersteund wordt door consequent beleid.
- De inrichting besteedt meer aandacht aan de bejegening van jongeren in de leefgroep.
- De opvoeding en behandeling krijgt meer ruimte, omdat het handelen niet meer primair gericht is op het beheersen van moeilijk gedrag.
- De verbetering van de deskundigheid van het personeel is volop in ontwikkeling

De Hartelborgt valt na het opheffen van het verscherpt toezicht onder het reguliere toezicht.

In 2009 vindt nog een toets plaats, waarbij de inspecties het risico dat de inrichting loopt op een onveilig leef-, behandel- en werkklimaat opnieuw bepalen.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Hoofdstuk 1 Inleiding	7
Hoofdstuk 2 De veiligheid in De Hartelborgt.....	9
2.1 Preventie en beheersing van agressie en geweld	9
2.1.1. Voorkómen van agressie en geweld	9
2.1.2. Optreden tegen agressie en geweld	11
2.2 Bejegeningsklimaat	12
2.2.1. Waarborgen rechten jongeren.....	13
2.2.2. Bieden van voorspelbaar perspectief	14
2.2.3. Omgang met de jongeren.....	15
2.3 Opvoeding en behandeling.....	15
2.3.1. Opvoeding	15
2.3.2. Behandeling.....	17
2.4. Deskundigheid van het personeel	18
2.4.1. Bedrijfscultuur	18
Hoofdstuk 3 Oordeel van de inspecties	21
Bijlage 1 Het onderzoek	23
Bijlage 2 Score-classificaties per risicogebied, criterium en indicator.....	25
Bijlage 3 Brieven van de inspecties aan de inrichting	41
Bijlage 4 Geraadpleegde documenten	45

Hoofdstuk 1 Inleiding

Op verzoek van de minister van Justitie hebben de Inspectie jeugdzorg, de Inspectie voor de Gezondheidszorg, de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie voor de Sanctietoepassing in 2007 onderzoek gedaan naar de veiligheid binnen de justitiële jeugdinrichtingen (JJI's) in Nederland. In september 2007 is het landelijk rapport "Veiligheid in justitiële jeugdinrichtingen: opdracht met risico's" aangeboden aan de staatssecretaris van Justitie met de veertien onderliggende inrichtingsrapporten.¹

De inspecties oordeelden dat de JJI's hun opdracht onvoldoende waarmaken en daardoor te grote risico's lopen op een onveilig leef-, behandel- en werkklimaat. In zes van de veertien inrichtingen, waaronder De Hartelborgt, was sprake van een *ernstig* risico; deze inrichtingen zijn onder verscherpt toezicht van de inspecties geplaatst.² De overige inrichtingen liepen een *laag* of een *matig* risico. Er was geen enkele inrichting die op alle onderzochte punten (indicatoren) geformaliseerd beleid had dat bij medewerkers bekend was en in de dagelijkse praktijk consequent werd gehanteerd. Dat wil zeggen dat ook bij geen enkele van deze inrichtingen sprake was van een volledig operationeel of geborgd beleid. De inspecties hebben de inrichtingen aanbevolen om te zorgen dat alle onderzochte indicatoren op ten minste operationeel niveau gebracht worden.

Verbeterplannen

De inspecties hebben vervolgens elke inrichting en de daaraan verbonden school verzocht om, op basis van een door hen gezamenlijk opgesteld verbeterplan, maatregelen te treffen die het geconstateerde risico verkleinen. Alle inrichtingen en scholen hebben een verbeterplan opgesteld. De inspecties hebben de plannen getoetst op relevantie en ambitie.

Vervolgtoezicht

De inspecties hebben besloten ook het vervolgtoezicht gezamenlijk vorm te geven en uit te voeren. Het gaat om toezicht op maat. Bij de hertoetsen hanteren de inspecties hetzelfde toetsingskader als in het eerste onderzoek om de resultaten van het toezicht te kunnen vergelijken.

Het verscherpt toezicht bij De Hartelborgt hield in dat de inspecties de inrichting en school intensief hebben gevolgd. In drie voortgangsgesprekken hebben de inspecties zich op de hoogte gesteld van de uitvoering van het verbeterplan en hebben zij resultaten en knelpunten met de directie besproken.

Dit rapport

In dit rapport beantwoorden de inspecties de vraag of het risico op een onveilig leef-, behandel- en werkklimaat binnen de inrichting zodanig is verminderd dat het verscherpt toezicht kan worden opgeheven. De inspecties hebben in de hertoets onderzocht wat er in de praktijk in de inrichting veranderd is ten opzichte van het onderzoek van 2007.

---

¹ Meer informatie over het onderzoek veiligheid JJI dat in 2006 is voorbereid en in 2007 is uitgevoerd, staat in bijlage 1.

² De Inspectie van het Onderwijs heeft vier scholen in een traject van geïntensiveerd toezicht geplaatst.

Leeswijzer

In *hoofdstuk 2* staan de bevindingen van de inspecties over de huidige situatie in de inrichting met betrekking tot de vier risicogebieden, met zo nodig een toelichting.

In *hoofdstuk 3* staat het oordeel van de inspecties.

In *bijlage 1* staan de probleemstelling van het onderzoek, definities, de onderzoeksvraag, de wijze van beoordelen en de uitvoering van het onderzoek in 2007 uitgewerkt.

In *bijlage 2* staat de uitwerking van het toetsingskader met score-classificaties.

In *bijlage 3* staan de brieven van de inspecties aan de inrichting in het kader van het vervolgtoezicht.

In *bijlage 4* staat het overzicht van de in de hertoets geraadpleegde documenten.

Hoofdstuk 2 De veiligheid in De Hartelborgt

De paragrafen van dit hoofdstuk zijn gewijd aan de bevindingen op de risicogebieden *Preventie en beheersing van agressie en geweld*, *Bejegeningssklimaat*, *Opvoeding en behandeling* en *Deskundigheid van het personeel*. Elk risicogebied is verdeeld in een aantal criteria met indicatoren.

Elke paragraaf bevat achtereenvolgens de uitwerking van een criterium in indicatoren en de scores van de inspecties per indicator. De scores zijn weergegeven op een vierpuntsschaal: *afwezig*, *aanwezig*, *operationeel* en *geborgd*.

In dit rapport staan de scores die de inrichting in het inspectieonderzoek van 2007 heeft behaald. Als een score na de hertoets van 2008 is veranderd, staat dat als volgt aangegeven:

- de gewijzigde score 2008 staat geel gearceerd (✓);
- de score van 2007 is doorgehaald (→).

Scores die niet gewijzigd zijn, zijn licht grijs (✓).

Alleen de scores die gewijzigd zijn sinds het inspectierapport van 2007, worden onderbouwd.

2.1 Preventie en beheersing van agressie en geweld

Dit risicogebied kent twee criteria: *de inrichting neemt afdoende maatregelen om agressie en geweld te voorkómen* en *de inrichting treedt adequaat op tegen agressie en geweld*. Allebei de criteria komen hieronder achtereenvolgens aan bod. Elk met een aantal indicatoren.

2.1.1. Voorkómen van agressie en geweld

Scores per indicator

Criterium De inrichting neemt afdoende maatregelen om agressie en geweld te voorkómen	Afwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Veiligheid gebouw		✓		
Inzicht in veiligheidsbeleving		→	✓	
Inventarisatie veiligheidsrisico's		✓		
Beleid preventie en beheersing incidenten		→	✓	
Training medewerkers.		→	✓	
Beleid ongewenste omgangsvormen		✓		
Beleid integriteitsbreuken			✓	

Onderbouwing van de veranderde scores

Inzicht in de veiligheidsbeleving

Al bijna een jaar verzamelt de inrichting via exitinterviewlijsten, die door jongeren met hulp van de pedagogisch medewerker worden ingevuld, gegevens over de beleving van jongeren. Daarnaast heeft de inrichting gegevens verkregen uit de ABC-enquête, het landelijk in de JJI's ingezette onderzoek naar de beleving van jongeren van het verblijf in een JJI, en uit een in 2007 gehouden BASAM (medewerkerstevredenheidsonderzoek). De inrichting staat op het punt om de uitkomsten van die onderzoeken - vertaald naar het afdelingsniveau - terug te koppelen naar de teams, met de opdracht om de uitkomsten te betrekken bij de afdelingsjaarplannen.

Op de afdelingen worden ook op dit moment activiteiten ontwikkeld waarmee aansluiting gezocht wordt bij de beleving en de wensen van jongeren. Daarmee wordt inhoud gegeven aan het programma van buitenschoolse activiteiten, waarin buiten de vaste uren in groepen gebruik gemaakt kan worden van voorzieningen (zoals de fitnessruimte of de sportzaal) of waarin wordt afgeweken van het vaste dagprogramma (zoals het bereiden van maaltijden op de groepen). Ook de inrichting en aankleding van de afdelingen en de luchtplaatsen is onderwerp van overleg met de jongeren.

Beleid preventie en beheersing incidenten

Het veiligheidsbeleid is uitgewerkt in een aantal protocollen. Medewerkers zijn bekend met die protocollen. De training fysieke vaardigheid, oefeningen in het kader van het calamiteitenbeleid, specifieke trainingdagen en het teamoverleg worden gebruikt om dat beleid, de veranderingen erin en problemen die zich bij de uitvoering hebben voorgedaan te bespreken. Pedagogisch medewerkers ervaren dat er meer openheid in de communicatie is gegroeid in de laatste twee jaar. Het feit dat er op veel gevarieerder wijze over het werk gesproken wordt en het feit dat er een grote instroom is geweest van nieuwe goed opgeleide medewerkers dragen bij aan dat klimaat. Bij die gevarieerde wijze van bespreken van het werk worden genoemd: de collegiale coaching van pedagogisch medewerkers door senior collega's, de extern begeleide intervisie, waarmee een begin gemaakt is, de functioneringsgesprekken en de gesprekken gericht op loopbaanontwikkeling.

Daarnaast gaan van nieuwe structuren als de veiligheidscommissie en de arbeidsomstandigheden (ArBo)-kolom, waaraan ook nieuwe functionarissen als de manager primair proces, het hoofd ondersteunende diensten en beveiliging, de preventiemedewerker en de coördinator bedrijfshulpverlening (BHV) deelnemen, impulsen uit voor verbetering van het veiligheidsbeleid. De veiligheidscommissie zoekt wegen om uitkomsten van haar onderzoeken op een effectieve manier te communiceren naar de inrichting en tracht de drempel voor het melden van incidenten te verlagen. De ArBo-kolom voegt zich in de processen die DJI landelijk in gang heeft gezet om het beleid met betrekking tot interne veiligheid te borgen. De vertaling van de in 2007 uitgevoerde Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) in een via de Planning- & Controlcyclus te bewaken uitvoering van het op de RI&E gebaseerde plan van aanpak maakt daar deel van uit.

De positie van de afdeling beveiliging is versterkt: er worden alleen nog mensen aangenomen die een beveiligingsopleiding op niveau 2 hebben. De inrichting is gecertificeerd als opleidingsplek voor beveiligingsmedewerkers. De medewerkers verrichten hun taken in uniformen en hebben een cursus

professionele toegangscontrole gevolgd. Beveiligingsmedewerkers worden geïnformeerd over de competentiemethodiek en beveiligingsmedewerkers die zich verder willen ontwikkelen, krijgen de mogelijkheid om via opleiding door te groeien naar een functie van pedagogisch medewerker.

Training medewerkers

Alle uitvoerende medewerkers nemen deel aan de training voor het omgaan met agressie en geweld. Dat geldt voor pedagogisch medewerkers, voor beveiligingsmedewerkers en docenten. Een keer per maand wordt een uur van het wekelijkse teamoverleg gebruikt om te werken aan het onderhoud van die vaardigheden. Daarnaast wordt nog incidenteel een hele dag met het team geoefend om nieuw afgesproken werkwijzen te trainen. Om deëscalerend te kunnen optreden in situaties die uit de hand kunnen lopen, hebben alle teams deelgenomen aan een Radar-training.

2.1.2. Optreden tegen agressie en geweld

Scores per indicator

 criterium De inrichting treedt adequaat op tegen agressie en geweld	Atwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Personele bezetting		✗	✓	
Melding, registratie en analyse van incidenten		✓		
Alarmeringsprocedure.			✓	
Samenwerking inrichting en school m.b.t. incidenten		✗	✓	
Nazorg incidenten		✓		

Onderbouwing van de veranderde scores

Personele bezetting

Het bij het vorige onderzoek vastgestelde structurele personeelstekort in de uitvoerende dienst (pedagogisch medewerkers en beveiligingsmedewerkers) is opgelost. Op enkele vacatures na is de formatie pedagogisch medewerkers geheel gevuld. Het inwerken van nieuwe medewerkers gebeurt op planmatige wijze en het verloop wordt geregistreerd en gemonitord. Ook docenten draaien tijdens het inwerken mee op de groepen.

De personele bezetting maakt het mogelijk dat er op de PIJ-groepen tijdens het dagprogramma drie pedagogisch medewerkers op de afdelingen aanwezig zijn. Dat er altijd voldoende pedagogisch medewerkers in direct contact met de groep jongeren staan is daarmee echter niet gegarandeerd. Jongeren klagen erover dat groepsleiders vaak in hun kantoor bezig zijn met administratieve taken en dat pedagogisch medewerkers daardoor escalaties binnen de groep niet altijd tijdig zien aankomen. Jongeren benoemen ook het gebrek aan ervaring in de functie van recent in dienst getreden pedagogisch medewerkers als een factor die soms aanleiding is voor het ontstaan van spanningen en incidenten die het gevolg zijn van het feit dat pedagogisch medewerkers regels op verschillende wijze hanteren.

Op de afdelingen waar de kamers en de groepsruimtes op verschillende etages zijn, wordt de afspraak of regel, dat pedagogisch medewerkers nooit alleen met jongeren naar boven gaan gehandhaafd.

Melding, registratie en analyse van incidenten

De inspecties zijn geïnformeerd over de rol van de veiligheidscommissie in het verzamelen van gegevens over en het onderzoek van incidenten, en over de adviesrol van die commissie naar aanleiding van incidenten. Dat is in de ogen van inspecties een gunstige ontwikkeling, die echter nog niet is uitgekristalliseerd, zodat de score operationeel nog niet kan worden toegekend. Die situatie is aanleiding voor de inspecties om de inrichting (separaat) te verzoeken nadere informatie te verstrekken over enkele incidenten op het terrein van de veiligheid die zich in de afgelopen maanden hebben voorgedaan.

Samenwerking inrichting en school m.b.t. incidenten

Het samenspel tussen docenten en pedagogisch medewerkers is sterk verbeterd. Daaraan draagt bij dat de informatie-uitwisseling tussen school en afdelingen langs verschillende mechanismen goed op gang is gekomen. Mentoren nemen deel aan het overleg op school over de voortgang die hun jongeren daar maken. De gedragswetenschapper van de school voorziet de afdelingen van informatie over de ontwikkeling en problemen van jongeren. Er is bij overdracht veel meer aandacht voor het over en weer informeren van elkaar. Informatie over incidenten wordt altijd overgedragen, bijvoorbeeld per mail. Aan de verbetering van de communicatie tussen pedagogisch medewerkers en docenten heeft ook bijgedragen dat het thema hoe een veilige cultuur te creëren door medewerkers van inrichting en school gezamenlijk is aangepakt, dat de lesuitval sterk is teruggedrongen en dat er over en weer meer kennis wordt uitgewisseld over hoe pedagogisch medewerkers en docenten hun werk uitvoeren. Dat gebeurt ook doordat docenten meedoen in de training basismethodiek en de trainingen agressiebeheersing en doordat de groepen waarin jongeren verblijven en de onderwijsgroepen samenvallen. Er is voor gekozen om de leefgroep en de schoolgroep te koppelen. Dit heeft volgens de betrokkenen grote voordelen waar het gaat om de beheersing; er hoeft minder te worden gelopen met jongeren door het gebouw en de contacten met leerkrachten en pedagogisch medewerkers zijn gemakkelijk te organiseren. Hoewel er sprake is van registratie van incidenten, worden die nog niet op schoolniveau geanalyseerd.

2.2 Bejegeningsklimaat

Dit risicogebied kent drie criteria: *de inrichting waarborgt de rechten van de jongeren, de inrichting biedt de jongeren een voorspelbaar perspectief en de inrichting gaat respectvol om met de jongeren*. Alle drie de criteria komen hieronder achtereenvolgens aan bod. Elk met een aantal indicatoren.

2.2.1. Waarborgen rechten jongeren

Scores per indicator

 criterium De inrichting waarborgt de rechten van de jongeren	Afwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Informereren van jongeren		✘	✓	
Klachtprocedures, verzoek- of bezwaarschriften		✓		
Hulp en rechtsbijstand		✓		
Recht op medische/psychiatrische behandeling	✘		✓	
Visie op geprotocolleerd uitvoeren van separaties en isolaties	✘	✓		
Dagbesteding jongeren (onderwijs of anderszins)		✘	✓	

Onderbouwing van de veranderde scores

Informereren van jongeren

Jongeren worden geïnformeerd over de huisregels. Met uitzondering van de jongeren op de inkomstafdeling krijgen alle jongeren een mentor toegewezen, die de huisregels met nieuw binnengekomen jongeren moet doornemen. De rol van de mentoren in het informeren van jongeren is in een nieuwe beschrijving van het mentoraatsprotocol opgenomen. De mentoren voeren intakegesprekken met de jongeren, waarin ze gegevens verzamelen, maar ook nagaan of de jongeren de regels kennen en begrijpen. De jongeren wijzen ook op de groepsvergadering, waarin ze zaken die ze niet leuk vinden aan de orde kunnen stellen of informatie kunnen vragen. De jongeren geven aan dat er naar hen wordt geluisterd. De inrichting heeft voorts een bundel kleurige brochures met algemene informatie en informatie voor specifieke doelgroepen (jongeren, ouders en bezoekers) ontwikkeld over het verblijf in De Hartelborgt.

Recht op medische/psychiatrische behandeling

De toegang tot de medische zorg en de psychiatrische zorg is laagdrempelig en de indicatiestelling gebeurt adequaat.

Visie op geprotocolleerd uitvoeren van separaties en isolaties

Het 'protocol voor het toepassen van dwang bij psychiatrisch gestoorde jeugdigen' geeft tevens richting aan het plaatsen van jongeren in afzondering, waarbij de verantwoordelijkheid van de psychiater nadrukkelijk is beschreven. Het protocol refereert echter aan de Wet Bopz en in geval van psychiatrische stoornissen zou de Wet Bopz dan ook van toepassing zijn. De interne en externe rechtspositie van jongeren in een JJI zonder dat zij een Bopz-titel hebben, kan echter niet aan deze wet worden ontleend. Wel kunnen de zorgvuldigheidseisen gebaseerd zijn op de uitgangspunten van de Wet Bopz.

Dagbesteding jongeren

De lesuitval is ten opzichte van het eerdere onderzoek sterk teruggedrongen. Bij ziekte of afwezigheid van een docent wordt voorzien in een aangepast onderwijsprogramma. Daarnaast ontwikkelt de inrichting met instellingen van buiten een buitenschools programma, waarmee ingespeeld wordt op de wensen van de jongeren. Het is jongeren ook bekend dat ze als groep buiten de schooluren activiteiten kunnen organiseren met de groepsleiding. Jongeren vinden de groepsleiding daarin niet altijd coöperatief en slagen er soms niet in om de obstakels voor het laten doorgaan van buitenschoolse activiteiten te doorbreken. Dat speelt bijvoorbeeld als niet alle jongeren van een groep willen deelnemen. Op sommige afdelingen (FOBA) zijn activiteitenbegeleiders beschikbaar, die voor individuele jongeren activiteiten organiseren.

2.2.2. Bieden van voorspelbaar perspectief

Scores per indicator

 criterium De inrichting biedt de jongeren een voorspelbaar perspectief	Atwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Informatie jongeren over doel en perspectief verblijf		✗	✓	
Betrokkenheid jongeren bij verblijfs-/behandelplan.		✗	✓	
Betrokkenheid ouders/wettelijke vertegenwoordigers bij verblijfs-/behandelplan		✓		
Informatie jongeren over doel en perspectief school		✗	✓	

Onderbouwing van de veranderde scores

Informatie jongeren over doel en perspectief verblijf

Bij het vorige onderzoek van de inspecties was de wijze waarop jongeren geïnformeerd werden over hun verblijf in te grote mate afhankelijk van de betrokken medewerker. Inmiddels gebeurt dit op een gestructureerde wijze.

Betrokkenheid jongeren bij verblijfs-/behandelplan.

De achterstand in het opstellen van verblijfs- en behandelplannen is inmiddels weggewerkt. Jongeren worden structureel bij de op- en vaststelling van hun plan betrokken en geven aan hun plan te kennen. Er is sinds kort ook beleid ontwikkeld om ouders uit te nodigen voor de besprekingen. In de praktijk maken ouders hier nog weinig gebruik van.

Informatie jongeren over doel en perspectief school

Jongeren worden na opname geïnformeerd over het onderwijs en de mogelijkheden. Er wordt daarbij zoveel mogelijk aangesloten bij de school van herkomst en dit contact blijft bestaan voor een eventuele terugplaatsing. Jongeren wordt een perspectief geschetst gerelateerd aan hun mogelijkheden. Tijdens het mentoruur wordt met de jongere gesproken over het eventueel aanpassen van het perspectief.

2.2.3. Omgang met de jongeren

Scores per indicator

Criterium De inrichting gaat respectvol om met de jongeren	Afwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Bescherming privacy en persoonlijke levenssfeer			√	
Naleving gedragsregels/omgangsvormen		√		
Nemen/verantwoorden van sanctionerende en geweldsmaatregelen			√	
Besluitvorming/verantwoording van intrekken vrijheden		√		

Bij dit criterium zien de inspecties goede ontwikkelingen in het beleid, maar deze zijn nog niet voldoende zichtbaar in de praktijk voor een score operationeel bij de indicatoren 'Naleving gedragsregels/omgangsvormen' en 'Besluitvorming/verantwoording van intrekken vrijheden'. Het gaat om recente beleidswijzigingen (waaronder het werken volgens het Competentiemodel), die tijd nodig hebben voordat ze op de werkvloer zijn bestendig.

2.3 Opvoeding en behandeling

Dit risicogebied kent twee criteria: *de inrichting stelt de opvoeding van de jongeren centraal* en *de inrichting behandelt jongeren met psychiatrische en gedragsproblematiek*. Allebei de criteria komen hieronder achtereenvolgens aan bod. Elk met een aantal indicatoren.

2.3.1. Opvoeding

Scores per indicator

Criterium De inrichting stelt de opvoeding van de jongeren centraal	Afwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Aansluiting dagprogramma bij ontwikkelingsbehoeften		√		
Afstemming leefomgeving op ontwikkelingsbehoeften	#		√	
Samenstelling leefgroepen		#	√	
Samenstelling schoolgroepen	#	√		
Multidisciplinair overleg over begeleiding jongeren/leerlingen			√	
Bepalen beginsituatie leerlingen		#	√	
Volgen vorderingen en ontwikkeling leerlingen	#	√		
Leerinhouden/dagprogramma in relatie tot handelingsplan		#	√	
Evaluatie uitvoering handelingsplan	#	√		

Onderbouwing van de veranderde scores

Afstemming leefomgeving op ontwikkelingsbehoeften

De inrichting heeft veel geïnvesteerd in het leefbaar maken van de leefruimten. Alles is opnieuw geverfd en er is nieuw meubilair aangeschaft. De jongeren en groepsleiders zijn betrokken geweest bij het uitzoeken van de kleuren en de nieuwe inrichting. De ruimtes maken nu een verzorgde en schone indruk.

Samenstelling leefgroepen

Voor de opvang geldt dat alle jongeren binnenkomen in de nieuwe inkomstengroep. Op basis van een screening, die binnen een week plaats vindt, en observaties van de inrichting wordt bepaald naar welke groep individuele jongeren gaan. De screening wordt uitgevoerd door hiervoor vrijgestelde gedragswetenschappers en de beslissing wordt genomen in overleg met andere behandelaars van de inrichting, waaronder de psychiater. Hierbij wordt rekening gehouden met de problematiek van de jongeren en de delictgeschiedenis.

Indicatoren met betrekking tot het onderwijs

De keuze om schoolgroepen te koppelen aan de behandelgroepen heeft duidelijk geleid tot meer rust in de onderwijssituatie. Wel is bij de samenstelling van de groepen niet primair de vraag van het onderwijsniveau aan de orde, maar de beheersing. Hierdoor is het mogelijk dat er een grote spreiding in niveaus ontstaat; tevens wordt het onderwijs hierdoor sterk individueel. Dit probleem wordt onderkend en als er enige tijd mee is gewerkt, moet op basis van een evaluatie blijken of de gekozen aanpak voldoet.

Voor alle jongeren die vanaf 1 september worden opgenomen, zijn er handelingsplannen met cognitieve en schoolloopbaangegevens. Binnen twee dagen is de OTK en het Handelingsplan opgesteld. De leerkracht formuleert de doelen en wordt hierbij ondersteund door de gedragswetenschapper. De mentor behoudt het overzicht en heeft overleg met de gedragswetenschappers.

Tijdens de behandelplanbesprekingen wordt in aanwezigheid van de mentor het plan besproken en de school heeft een eigen overlegmoment om de vorderingen van de leerlingen te bespreken. Vorderingen worden bijgehouden in het logboek, maar dit is nog niet voor alle vakken. De praktijkvakken kennen zo'n systeem nog niet.

Hoewel de school ernaar streeft om een passend aanbod aan te bieden, lukt dit nog niet voor alle jongeren. Met name voor de praktijkvakken zijn er soms wachtlijsten ($\pm$ 20 leerlingen)

Het kernteam dat is opgericht speelt een belangrijke rol in het oplossen van knelpunten tussen het onderwijs en de inrichting. Ook bij het opstellen van de kadernotitie en het trajectoverleg werken school en inrichting met elkaar samen.

2.3.2. Behandeling

Scores per indicator

 criterium De inrichting behandelt jongeren met psychiatrische en gedragsproblematiek	Afwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Visie op het voorkomen van psychiatrische stoornissen		≠	✓	
Herkennen en diagnosticeren van behandelbare psychiatrische stoornissen		≠	✓	
Intern en/of extern behandelaanbod behandelbare psychiatrische stoornissen		≠	✓	
Visie op het uitvoeren van geprotocolleerde geneeskundige behandelingen onder dwang	≠	✓		
Multidisciplinaire vaststelling medisch-psychiatrisch behandelbeleid	≠		✓	
Behandeling PIJ'ers en civielrechtelijk geplaatste jongeren op basis van behandelplan		≠	✓	

Onderbouwing van de veranderde scores

Visie op het voorkomen van psychiatrische stoornissen

De visie van De Hartelborgt op de betekenis van psychiatrie in een JJI en de wijze waarop dient te worden omgegaan met jongeren met (een vermoeden van) psychiatrische problemen is beschreven in een Visiedocument, dat bekend is bij medewerkers en dat het uitgangspunt is in het omgaan met jongeren met psychiatrische problematiek.

Herkennen en diagnosticeren van behandelbare psychiatrische stoornissen

Het methodisch proces van diagnostiek en behandeling is aanzienlijk verbeterd. De psychiatrische deskundigheid, bereikbaarheid en beschikbaarheid is toegenomen en biedt richting aan de behandelprocessen en aan de medewerkers die betrokken zijn bij de (psychiatrische) behandeling.

Intern en/of extern behandelaanbod behandelbare psychiatrische stoornissen

De inrichting investeert in toenemende mate met succes in de samenwerking met keten- en zorgpartners, zoals De Waag, Bouman, en Erasmus MC.

Visie op het uitvoeren van geprotocolleerde geneeskundige behandelingen onder dwang

Binnen de visie die de inrichting hanteert wordt gerefereerd aan de Wet Bopz, die echter niet van toepassing is bij jongeren die geen Bopz-titel hebben.

Multidisciplinaire vaststelling medisch-psychiatrisch behandelbeleid

Het instellen van een psychomedisch overleg heeft een systematische en consequente aandacht voor jongeren die extra zorg nodig hebben bewerkstelligd. Het overleg vindt multidisciplinair en periodiek plaats. De terugkoppeling naar de afdelingsteams is verbeterd en de behandelplannen voorzien in behandeldoelen.

Behandeling PIJ'ers en civielrechtelijk geplaatste jongeren op basis van behandelplan

De uitvoering van het beleid voor de opstelling van behandelplannen stond ten tijde van het vorige onderzoek onder druk. Hierop is ingegrepen. Inmiddels worden weer voor alle jongeren behandelplannen opgesteld. Ook behandelbesprekingen vinden weer structureel plaats.

2.4. Deskundigheid van het personeel

Dit risicogebied kent één criterium: *de inrichting draagt zorg voor een professionele bedrijfscultuur*. Het criterium komt hieronder aan bod met een aantal indicatoren.

2.4.1. Bedrijfscultuur

Scores per indicator

<i>Criterion</i> De inrichting draagt zorg voor een professionele bedrijfscultuur	Atwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
<i>Indicatoren</i>				
Formatie gezondheidszorgfuncties volgens DJI adviesnorm		✗	✓	
7x24-uurs bereikbaarheid arts en psychiater			✓	
Kwaliteit en deskundigheid personeel in relatie tot behoefte doelgroep			✓	
Beleid professionele ontwikkeling medewerkers	✗	✓		
Scholingsaanbod gezondheidszorggebied		✗	✓	
Handelen medewerkers in relatie tot behoefte doelgroep	✗	✓		

Onderbouwing van de veranderde scores

Formatie gezondheidszorgfuncties volgens DJI adviesnorm

De formatie van de medische dienst (i.c. de verpleegkundige bezetting) is meer dan voorheen afgestemd op de zorgbehoeften van de jongeren en de formatie kinder- en jeugdpsychiater voorziet in mogelijkheden voor diagnostiek, indicatiestelling en behandeling.

Beleid professionele ontwikkeling medewerkers

De Hartelborgt heeft een scholingsplan gemaakt dat momenteel wordt uitgevoerd. Medewerkers geven aan dat er veel in hun ontwikkeling en opleiding wordt geïnvesteerd.

Voor nieuwe medewerkers is er een inwerkprogramma en medewerkers kunnen voor ondersteuning terecht bij de behandelcoördinatoren en leidinggevenden.

Ook zijn er op iedere groep senior groepsleiders die het dagelijks handelen bewaken. Voor de behandelgroepen is het streven is om drie senior groepsleiders per groep te hebben, maar deze norm wordt nog niet op alle behandelgroepen gehaald.

Scholingsaanbod gezondheidszorggebied

Het scholingsaanbod op het gebied van de gezondheidszorg is uitgebreid en toegankelijk voor medewerkers.

Handelen medewerkers in relatie tot behoefte doelgroep

De inrichting is bezig de medewerkers in het werken met het Competentiemodel te trainen. Ongeveer de helft van de medewerkers heeft de training inmiddels gevolgd.

Vanaf begin 2009 zal op alle groepen met de methodiek gewerkt worden. In de loop van 2009 wordt het Equip-deel van de basismethodiek aan het Competentiemodel toegevoegd.

Doordat momenteel verbouwd wordt, zijn niet alle groepen vol; dit biedt de inrichting ook de gelegenheid om iedereen te trainen en er tegelijkertijd voor te zorgen dat er voldoende medewerkers op de groep zijn.

Op de FOBA worden ook meisjes opgenomen met ernstige psychiatrische en/of gedragsproblemen. Vanaf januari wordt voor deze doelgroep een psychotherapeut aangesteld om een verantwoord behandelbeleid uit te zetten.

Hoofdstuk 3 Oordeel van de inspecties

In dit hoofdstuk wordt de vraag beantwoord hoe de veiligheid van het leef-, behandel- en werkklimaat in inrichting en school zich verhoudt tot de situatie een jaar geleden. Deze vraag wordt beantwoord door aan te geven in hoeverre en waar er verbeteringen zichtbaar zijn ten opzichte van het vorige onderzoek van de inspecties in 2007. Het oordeel wordt onderbouwd aan de hand van de geconstateerde verbeteringen op de vier risicogebieden, *preventie en beheersing agressie en geweld, bejegeningssklimaat, opvoeding en behandeling, deskundigheid van het personeel*.

Bieden en waarborgen van een veilig leef- behandel- en werkklimaat

Samenvattend oordelen de inspecties dat de inrichting niet langer een ernstig risico loopt op een onveilig leef-, behandel- en werkklimaat. Dit geldt ook voor de daaraan verbonden school die deel uitmaakt van Horizon, instelling voor speciaal onderwijs en jeugdzorg.

De Hartelborgt liep een ernstig risico doordat binnen de inrichting en de school een zeer beheersmatige situatie was ontstaan. De directie heeft in deze situatie ingegrepen en een forse beleidsverandering in gang gezet. De eerste resultaten worden nu zichtbaar. Dit leidt tot voldoende verbeteringen om het verscherpt toezicht op te heffen.

In relatie tot de vier risicogebieden zijn hierbij de volgende verbeteringen van belang.

De preventie en beheersing van agressie en geweld is verbeterd doordat het nu ondersteund wordt door consequent beleid

Tijdens het vorige onderzoek was op de meeste onderzochte indicatoren wel beleid aanwezig, maar was het met de bekendheid van medewerkers met en de uitvoering door medewerkers van dat beleid niet goed gesteld. Het veiligheidsbeleid is een meer vanzelfsprekend onderwerp van gesprek en actie geworden op alle niveaus van de organisatie. Dat is het gevolg van het aanpakken van personele tekorten, het professionaliseren van de beveiligingsmedewerkers en het actualiseren van het veiligheidsbeleid. Daarnaast is dat het gevolg van de aandacht voor training van medewerkers en het opnieuw inhoud geven aan de samenwerking tussen inrichting en school. Daarmee is nog niet ieder veiligheidsrisico aangepakt en ook is het voortbestaan van dit thans gunstige klimaat nog onvoldoende gewaarborgd. Er is veel gedaan, er is veel bereikt, maar er valt nog veel te winnen.

De inrichting besteedt meer aandacht aan de bejegening van jongeren in de leefgroep

Jongeren worden goed geïnformeerd, er wordt met hun wensen en verlangens rekening gehouden en er wordt naar hen geluisterd. Pedagogisch medewerkers reageren nog te verschillend op situaties en gaan te verschillend om met de regels. Hierdoor ontstaan soms veiligheidsrisico's, bijvoorbeeld omdat er onvoldoende zicht wordt gehouden op wat zich op de groep afspeelt.

Ook blijkt dat de inrichting streeft naar een meer consequent en transparant handelen van alle bij de jongeren betrokken functionarissen. Een middel dat hiertoe wordt ingezet is de zogeheten

veiligheidscommissie, waarin incidenten door verschillende disciplines geëvalueerd worden. Aanbevelingen voor beleidsverbeteringen worden aan de directie teruggekoppeld.

De opvoeding en behandeling krijgt meer ruimte, omdat het handelen niet meer primair gericht is op het beheersen van moeilijk gedrag

Met de invoering van een uniforme methodiek krijgt de opvoeding en behandeling van jongeren een belangrijke kwaliteitsimpuls. Daarnaast nemen opvoeding en behandeling een meer centrale plek in het primaire proces in. Vanaf binnenkomst van een jongere is de inrichting erop gericht informatie te verzamelen over de jongere en zijn/haar voorgeschiedenis en het verblijf voor zover mogelijk hierop af te stemmen.

In vergelijking met het vorige onderzoek is de kwaliteit van het onderwijs sterk verbeterd door enerzijds een verbetering van het onderwijsaanbod passend bij de onderwijsbehoefte van de jongeren en anderzijds door het gekozen model waarbij leefgroep en schoolgroep gekoppeld zijn.

Kwetsbaar is nog de mogelijkheid om het onderwijs af te stemmen op de verschillen tussen jongeren. Het lukt de school nog niet om voor alle jongeren een passend aanbod te realiseren.

De aanpak en structuur van het leerlingvolgsysteem zijn met name verbeterd door de gedragswetenschappers en de mentoren. Hierbij is zowel de school intern als de samenwerking met de inrichting inhoudelijk verbeterd.

Het behandelbeleid van de inrichting als het gaat om jongeren met (een vermoeden van) psychiatrische problemen is meer dan voorheen eenduidig beschreven, de uitvoering gebeurt in toenemende mate geprotocolleerd, medewerkers zijn bekend met de uitgangspunten en de behandel mogelijkheden breiden zich uit. Hierdoor is De Hartelborgt steeds beter in staat haar specialistische landelijke functie gestalte te geven.

De verbetering van de deskundigheid van het personeel is volop in ontwikkeling

De Hartelborgt investeert in de deskundigheid van het personeel. Er is training in de methodiek en fysieke en mentale weerbaarheid; daarnaast wordt ook geïnvesteerd in intervisie en functiedifferentiatie. Dit geldt niet alleen voor groepsleiders, maar ook voor het middenkader.

De school heeft een slag gemaakt in de bevordering van de deskundigheid, doordat personeel van de school participeert in de trainingen van de inrichting, maar ook specifieke trainingen voor de leerkrachten. Positief is ook dat zich zowel in het management van de school als in het team belangrijke wijzigingen hebben voorgedaan in de personele bezetting.

Medewerkers hebben in toenemende mate mogelijkheden zich te scholen of bij te scholen op het gebied van de gezondheidszorg, zowel wat betreft somatische als wat betreft psychiatrische aspecten die van belang zijn bij de begeleiding en de behandeling van de jongeren.

Bijlage 1 Het onderzoek

Het onderzoek van de inspecties is uitgevoerd overeenkomstig het landelijk onderzoek veiligheid JJI in 2007. Hieronder volgen de in het onderzoek gehanteerde definities, de onderzoeksvraag, informatie over de wijze van beoordelen en over de uitvoering van het onderzoek.

Definities

De inspecties hanteren het uitgangspunt dat het opsluiten in een beveiligde setting van jeugdigen met ernstige gedrags- en/of psychiatrische problemen, die al dan niet strafbare feiten hebben gepleegd, een risicovolle situatie is. In dit licht bezien is het de taak van de JJI om de risico's zoveel mogelijk het hoofd te bieden en hiermee de veiligheid van jeugdigen en medewerkers te waarborgen zodat begeleiding en behandeling kan plaatsvinden. Een veilig leef-, behandel- en werkklimaat binnen de JJI definiëren de inspecties als volgt:

- de jeugdigen vormen geen gevaar voor zichzelf, in termen van zelfbeschadiging en (poging tot) zelfdoding;
- de jeugdigen vormen geen gevaar voor elkaar, in termen van verbaal, fysiek en/of seksueel grensoverschrijdend gedrag;
- de jeugdigen vormen geen gevaar voor het personeel, in termen van verbaal, fysiek en/of seksueel grensoverschrijdend gedrag;
- het personeel vormt geen gevaar voor de jongeren, in termen van verbaal, fysiek en/of seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Hoewel incidenten binnen JJI's niet uit te sluiten zijn, verwachten de inspecties dat de JJI's ernaar streven een zo veilig mogelijk leef-, behandel en werkklimaat te realiseren. Dit kunnen de inrichtingen doen door risicovolle situaties tot een minimum te beperken om zo de kans op veiligheid van jeugdigen en personeel maximaal te verhogen. Wat risicovolle situaties zijn, hebben de inspecties op basis van een risicoanalyse en een literatuurstudie gedefinieerd. Zij onderscheiden vier risicogebieden, die in belangrijke mate bijdragen aan de (on)veiligheid binnen een JJI en de daaraan verbonden school. Het betreft de volgende gebieden:

- *Preventie en beheersing van agressie en geweld:* de JJI hanteert beleid gericht op preventie en beheersing van incidenten en omgang met agressie.
- *Bejegeningsklimaat:* de JJI bejegt de jeugdigen op zodanige wijze dat onveilige situaties zo min mogelijk ontstaan of worden uitgelokt.
- *Opvoeding en behandeling:* het verblijf in de JJI wordt aangewend voor de (her)opvoeding en behandeling van jeugdigen op basis van hun individuele behoeften en problematiek.
- *Deskundigheid van het personeel:* het personeel van de JJI beschikt over voldoende (specialistische) kennis en professionaliteit om een veilig leef-, behandel- en werkklimaat te waarborgen.

Onderzoeksvraag

De vraagstelling van het onderzoek luidt als volgt:

Voldoet de justitiële jeugdinrichting aan de taak om een veilig leef-, behandel- en werkklimaat te bieden en te waarborgen voor de jeugdigen en het personeel van de inrichting en de daaraan verbonden school?

De vraagstelling wordt door middel van de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

- heeft de JJI geformaliseerd beleid gericht op het voorkomen en terugdringen van agressie en geweld en zo ja, in hoeverre is dit beleid operationeel?
- bejegt de JJI de jeugdigen op zodanige wijze dat onveilige situaties zo veel mogelijk worden uitgesloten?
- wordt het verblijf in de JJI aangewend voor de (her)opvoeding en behandeling van jeugdigen op basis van hun individuele behoeften en problematiek?
- beschikt de JJI over voldoende (specialistische) kennis en professionaliteit om een veilig leef-, behandel- en werkklimaat te waarborgen?

Wijze van beoordelen

De inspecties hebben in een toetsingskader voor elk van de vier risicogebieden criteria geformuleerd. De inrichting krijgt een score voor elk criterium. Hierin maken de inspecties concreet of de inrichting voldoet aan wat de inspecties verwachten en hoe de inspecties dit beoordelen. Het uitgewerkte toetsingskader met de gehanteerde score-classificaties staat in bijlage 2.

De inspecties hebben hun verwachtingen en oordeel gebaseerd op de Beginselenwet JJI, de gezondheidswetgeving en de onderwijswetgeving.

Uitvoering van het onderzoek

De inspecties hebben het onderzoek gezamenlijk uitgevoerd. Zij hebben beleidsdocumenten geanalyseerd, zij hebben de inrichting bezocht en daar cliëntendossiers getoetst en gesprekken gevoerd met de (school)directie, jongeren, groepsleiders, gedragsdeskundigen, beveiligingsmedewerkers, leerkrachten, de medische dienst, leidinggevendenden en de Commissies van Toezicht en voor de Begeleiding. De inspecties hebben ook observaties gedaan in de inrichting. Zij hebben daarna hun bevindingen geanalyseerd en beoordeeld.

Bijlage 2 Score-classificaties per risicogebied, criterium en indicator

Toelichting op scoreclassificaties per indicator

Risicogebied preventie en beheersing agressie en geweld				
De inrichting neemt afdoende maatregelen om agressie en geweld te voorkómen				
<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Geborgd</i>
Veiligheid gebouw	Het ontwerp en de constructie van de gebouwen dragen bij aan het ontstaan van onveilige situaties	Bij de bouw van de inrichting is het risico van het ontstaan van onveilige situaties goed doordacht	Indeling van het gebouw, zichtlijnen, technische of elektronische hulpmiddelen dragen bij aan een veilige verblijfssituatie voor jongeren en medewerkers	De bijdrage van het gebouw en de technische voorzieningen aan de veiligheid voor jongeren en medewerkers wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig verbeterd
Inzicht in veiligheidsbeleving	Er is onvoldoende inzicht in de veiligheidsbeleving van jongeren en medewerkers	Er is onderzoek gedaan naar de veiligheidsbeleving van jongeren en medewerkers.	De veiligheidsbeleving van jongeren en medewerkers wordt periodiek onderzocht met gestandaardiseerde instrumenten. Medewerkers en jongeren hebben respect voor sekse, cultuur en godsdienst. Er is ruimte voor het uiten van kritiek en het erkennen van fouten. De leiding toont zich betrokken bij dit onderwerp	Trends en ontwikkelingen in de veiligheidsbeleving van jongeren en medewerkers worden onderzocht en gebruikt om het veiligheidsbeleid aan te passen en te verbeteren
Inventarisatie veiligheidsrisico's	Er is geen RIE of het onderwerp agressie en geweld is hierin niet opgenomen	De risico's m.b.t. agressie en geweld zijn onderzocht en beschreven in de RIE en PvA. De risico-inventarisatie en – evaluatie behelst ten minste: Inventarisatie onveilige plekken en situaties; Inventarisatie risicomomenten m.b.t. het	Maatregelen om agressie en geweld tegen te gaan zoals gesteld in het PvA worden ook uitgevoerd	Het effect van de genomen maatregelen wordt onderzocht en geëvalueerd. De risico's m.b.t. agressie en geweld worden regelmatig opnieuw geïnventariseerd

		dagprogramma; Inventarisatie veiligheidsbeleving jongeren en medewerkers		
Beleid preventie en beheersing incidenten	Er wordt geen aantoonbaar veiligheidsbeleid gevoerd	Er is een (schriftelijk) veiligheidsbeleid aanwezig, dat vertaald is in dienstinstructies, protocollen rond omgaan met agressief gedrag, een gedragscode en een sanctiebeleid	Medewerkers zijn op de hoogte van het veiligheidsbeleid en passen dit (waar nodig) toe in het dagelijks contact met de gedetineerden. Jongeren en andere relevante groepen worden geïnformeerd over (aspecten van) het veiligheidsbeleid	Het veiligheidsbeleid wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.
Training medewerkers.	Medewerkers worden niet of niet voldoende getraind in het omgaan met agressie en geweld	De medewerkers worden getraind in het omgaan met agressie en geweld. Deze training behelst ten minste het omgaan met verbale agressie (intimidatie, bedreigingen), het aanleren van de-escalerend gedrag, handhaven orde en veiligheid, hanteren beperkende regels/toepassen proportioneel geweld	De medewerkers kunnen het geleerde in de training (waar nodig) toepassen	De training in het omgaan met agressie en geweld wordt periodiek herhaald, geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Beleid ongewenste omgangsvormen	Er is geen of onvoldoende (aantoonbaar) beleid Ongewenste Omgangsvormen	Er is een (schriftelijk) beleid Ongewenste Omgangsvormen aanwezig. Het beleid bevat ten minste een gedragscode, sanctionering, Vertrouwenspersoon, klachtenregeling/procedure, klachtencommissie, voorlichting. Op school zijn daarnaast pestprotocollen, omgangsregels, regels voor het dragen van bepaalde kleding/symbolen	Medewerkers zijn op de hoogte van het beleid Ongewenste Omgangsvormen en kunnen het waar nodig toepassen. Seksuele intimidatie, pesten, discriminatie wordt voorkomen	Het beleid Ongewenste Omgangsvormen wordt (mede n.a.v. meldingen/klachten) periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld

---

Beleid integriteitsbreuken	Er is geen of onvoldoende (aantoonbaar) beleid integriteit	Er is een (schriftelijk beleid integriteit aanwezig. Het beleid bevat ten minste een gedragscode, risicoanalyse, voorlichting, inventarisatie, risicofuncties, procedure en afhandelen incidenten etc.	Medewerkers zijn op de hoogte van het beleid integriteit en kunnen het waar nodig toepassen	Het beleid integriteit wordt (mede n.a.v. meldingen/klachten) periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
----------------------------	--	--	---	--

Risicogebied preventie en beheersing agressie en geweld

De inrichting treedt adequaat op tegen agressie en geweld

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Geborgd</i>
Personele bezetting	M.b.t. de inzet van personeel is niet (aantoonbaar) rekening gehouden met de risico's in de inrichting	M.b.t. de inzet van personeel is aantoonbaar rekening gehouden met de risico's in de inrichting	De (extra) inzet van personeel op risicomomenten/locaties is geformaliseerd en maakt onderdeel uit van het inrichtingsbeleid	De personeelsinzet wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Melding, registratie en analyse van incidenten	Er is geen systeem voor het melden en registreren van incidenten of dit wordt niet/onvoldoende gebruikt. N.a.v. incidentmeldingen wordt niet onverwijld actie ondernomen door het bevoegd gezag	Er is een systeem voor het melden en registreren van incidenten. Hieronder vallen ook het vaststellen van meldingsnormen, meldplicht, meldpunt, meldings-/MIP-commissie. Het bevoegd gezag treedt sanctionerend op	De procedure voor het melden en registreren van incidenten is bij de medewerkers bekend en wordt als zodanig ook toepast. Er is een overzichtelijke incidentenregistratie. Toedracht en afhandeling van incidenten wordt grondig onderzocht en vastgelegd	Incidenten worden geanalyseerd en teruggekoppeld. De incidentenregistratie wordt periodiek geëvalueerd, wat zo nodig leidt tot bijstelling van beleid
Alarmeringsprocedure.	De inrichting heeft geen alarmeringsprocedure.	Er is een (schriftelijke) alarmeringsprocedure aanwezig met daarin werkwijze alarmering, voorlichting en onderricht, praktijkoefeningen, registratie en evaluatie alarmmeldingen	Medewerkers zijn op de hoogte van de alarmeringsprocedure en passen deze toe	De alarmeringsprocedure wordt (mede n.a.v. alarmmeldingen en praktijkoefeningen) periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Samenwerking inrichting en school m.b.t. incidenten	Er is geen (aantoonbare) samenwerking tussen school en inrichting	De samenwerking tussen school en inrichting is vastgelegd in overlegvormen en schriftelijke afspraken.	De samenwerking tussen school en inrichting is geformaliseerd en maakt deel uit van het inrichtingsbeleid	De samenwerking tussen school en inrichting wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Nazorg incidenten	Er is geen (aantoonbare) procedure m.b.t. opvang en nazorg	Er is een (schriftelijke) procedure voor opvang en nazorg aanwezig. Betrokkenen worden getraind	Medewerkers zijn op de hoogte van de procedure voor opvang en nazorg en deze wordt als zodanig ook toegepast	De procedure voor opvang en nazorg wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld

Risicogebied bejegeningssklimaat**De inrichting waarborgt de rechten van de jongeren**

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Geborgd</i>
Informeren van jongeren	De inrichting informeert jongeren niet systematisch over rechten en plichten	Er is een protocol dat wordt gehanteerd om jongeren te informeren over rechten en plichten	Jongeren zijn op de hoogte van de rechten en plichten die aan hun verblijf in de JJI verbonden zijn	De effecten van het informeren van jongeren worden onderzocht en geëvalueerd en de werkwijze en te hanteren middelen worden verbeterd
Klachtprocedures, verzoek- of bezwaarschriften	Er is geen beleid gericht op benutten van klachten en klachtprocedures om de rechten van jongeren te borgen en op een voortvarende afhandeling van klachten	Er is een vastgelegd beleid dat voorziet in een zorgvuldige en voortvarende afhandeling van klachten van jongeren	Jongeren beschouwen het indienen van klachten als een vanzelfsprekend en geaccepteerd middel om op te komen voor hun rechten	Een periodieke analyse van ingediende en gegrond verklaarde klachten wordt besproken met medewerkers en jongeren. De uitkomsten van dat gesprek worden in beleid vertaald. Er is aandacht voor "harde" en "zachte" klachten
Hulp en rechtsbijstand	Er is geen beleid gericht op het bieden van ondersteuning aan jongeren die klachten willen indienen	Jongeren worden in de gelegenheid gesteld om contact op te nemen met voogd/advocaat of andere personen of instanties die hen bij het indienen bij de behandeling van klachten kunnen ondersteunen	De inrichting ondersteunt de jongeren actief bij betrekken van hulp en passende bijstand bij behandeling van klachten	Ondersteuners bij klachtbehandeling worden actief betrokken bij het wegnemen van de oorzaken die aan klachten ten grondslag liggen
Recht op medische/psychiatrische behandeling	De inrichting onthoudt jongeren het recht op een medisch/psychiatrische behandeling	De inrichting heeft een geformaliseerde visie op het recht van jongeren op een medisch/psychiatrische behandeling	De visie op het recht van jongeren op een medisch/psychiatrische behandeling is bij medewerkers bekend en er wordt conform gehandeld	Periodiek wordt de geformaliseerde visie inzake psychiatrische stoornissen getoetst en zo nodig bijgesteld
Visie op geprotocolleerd uitvoeren van separaties en isolaties	De inrichting heeft geen beleidsvisie op het plaatsen in afzondering en isolatie	De inrichting heeft een beleidsvisie op het plaatsen in afzondering en isolatie	De beleidsvisie is bekend bij medewerkers en is sturend voor hun handelen	De beleidsvisie wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Dagbesteding jongeren (onderwijs)	Niet voor alle jongeren is er	Jongeren gaan naar school of	Het onderwijs is een essentieel	School en inrichting evalueren

---

of anderszins)	direct een plaats op school of binnen een andere dagbesteding. Jongeren moeten dagdelen op kamer/cel doorbrengen	een andere dagbesteding als programmavulling	onderdeel van de behandeling en heeft een vanzelfsprekende plaats	frequent het onderwijs en/of de dagbesteding en trekken waar nodig beleidsconclusies
----------------	--	--	---	--

Risicogebied bejegeningssklimaat

De inrichting biedt de jongeren een voorspelbaar perspectief

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Geborgd</i>
Informatie jongeren over doel en perspectief verblijf	De inrichting heeft geen actieve rol in het informeren van de jongere over de maatregel of het vonnis dat tot plaatsing in de JJI leidde	Er is beleid met betrekking tot het verzamelen van informatie over de aanleiding tot de plaatsing van jongeren en met betrekking tot de wijze waarop de jongere daarover geïnformeerd wordt	Gesprekken waarin het verblijfsperspectief aan de orde is worden systematisch gehouden met de jongeren, en de verslagen ervan worden in het persoonsdossier van de jongere opgeslagen	De inrichting onderzoekt periodiek de redenen waarom jongeren in een JJI worden geplaatst, en stelt zijn opname- en behandelsbeleid daarop bij
Betrokkenheid jongeren bij verblijfs-/behandelplan.	De wijze waarop jongeren gehoord en betrokken worden bij (wijzigingen in) verblijfs- en behandelplannen is niet in beleid vastgelegd	In beleid en daarop gebaseerde procedures is vastgelegd hoe jongeren bij beslissingen over verblijfs- en behandelplannen betrokken worden	Groepsleiding/ gedragsdeskundigen bespreken (voorgenomen wijzigingen in) verblijfs- en behandelplannen met de jongeren, en maken daarvan verslag t.b.v. het dossier. Jongeren zijn van deze werkwijze op de hoogte	De inrichting onderzoekt en evalueert de invloed die de jongeren hebben op verblijfs- en behandelplan
Betrokkenheid ouders/wettelijke vertegenwoordigers bij verblijfs-/behandelplan	De wijze waarop wettelijke vertegenwoordigers en ouders betrokken worden bij beslissingen over verblijfs- en behandelplannen is niet in beleid vastgelegd	In beleid en daarop gebaseerde procedures is vastgelegd hoe de inrichting wettelijke vertegenwoordigers en ouders wil betrekken bij het vaststellen van verblijfs- en behandelplannen	De inrichting gebruikt de inbreng van wettelijke vertegenwoordigers en ouders om het verblijfs- behandelplan inhoud te geven. Deze inbreng wordt schriftelijk vastgelegd	De inrichting onderzoekt regelmatig welke factoren van invloed zijn op het effectief betrekken van wettelijke vertegenwoordigers en ouders bij het inhoud geven aan verblijfs- en behandelplannen, en stelt zijn beleid daarop bij
Informatie jongeren over doel en perspectief school	Jongeren gaan naar school omdat ze overdag niet op de groep mogen blijven en dit is tevens het belangrijkste argument voor het schoolbezoek	De school bespreekt met iedere jongere de plaats en functie van het onderwijs binnen de behandeling	School heeft een heldere intakeprocedure waarbij voorgeschiedenis en toekomstige schoolloopbaan expliciet worden vastgelegd samen met de jongere	De school analyseert frequent de toelatingsprocedure van het onderwijs in het perspectief van de jongeren

Risicogebied bejegeningssklimaat

De inrichting gaat respectvol om met de jongeren

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Geborgd</i>
Bescherming privacy en persoonlijke levenssfeer	De inrichting heeft geen beleid m.b.t. de bescherming van eigendommen, de persoonlijke levenssfeer van de jongeren en het delen van informatie over de jongere	De bescherming van informatie over jongeren, van eigendommen en de persoonlijke levenssfeer is in beleid vastgelegd	Medewerkers hanteren het inrichtingsbeleid m.b.t. de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van jongeren. Incidenten en dilemma's op dit terrein worden besproken	Het beleid met betrekking tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer wordt op basis van onderzoek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Naleving gedragsregels/omgangsvormen	Er is geen beleid (of slechts beleid op onderdelen) met betrekking tot het handhaven van gedragsregels en omgangsvormen, die binnen de leefgroep of de onderwijssituatie gelden	Er is inrichtingsbeleid m.b.t. de gedragsregels en omgangsvormen. Medewerkers onderkennen het belang van regelmaat, voorspelbaarheid en consequent optreden	Het beleid m.b.t. gedragsregels en omgangsvormen is schriftelijk vastgelegd, en bekend bij de jongeren. Het wordt consequent uitgevoerd door de medewerkers. Op afwijkingen wordt adequaat gereageerd	De handhaafbaarheid van gedragsregels wordt periodiek geëvalueerd. Zo nodig wordt het beleid bijgesteld
Nemen/verantwoorden van sanctionerende en geweldsmaatregelen	Het opleggen van sancties aan jongeren vindt niet altijd plaats volgens de in de Bij en afgeleide regels vastgelegde procedures. Medewerkers zijn niet allemaal geschoold en geoefend voor het gebruik van veiligheidsmiddelen en geweld	Het opleggen van sancties en maatregelen gebeurt volgens protocollen die gebaseerd zijn op de Bij. Daaronder begrepen zijn time out en kortdurende kamerplaatsing. Alle sancties worden schriftelijk vastgelegd. Alle daarbij betrokken medewerkers zijn getraind en geoefend m.b.t. hantering geweld en veiligheidsmiddelen	Er zijn algemene richtlijnen voor het opleggen van sancties voor gedragingen van jongeren. Afwijkingen daarvan worden in beeld gebracht. Aan een zorgvuldige communicatie met de jongeren over opgelegde sancties wordt zichtbaar aandacht besteed	Het sanctiebeleid van de inrichting wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Besluitvorming/verantwoording van intrekken vrijheden	De voorwaarden waaronder vrijheden kunnen worden genoten en worden	De inrichting heeft een beleid met betrekking tot het toekennen van beloningen en	Het beleid m.b.t. het toekennen van beloningen en het intrekken van vrijheden is	Het beleid m.b.t. straffen en belonen en het intrekken van vrijheden wordt periodiek

---

ingetrokken zijn niet in een
beleid vastgelegd en niet altijd
bekend bij de jongeren

het intrekken van vrijheden

schriftelijk vastgelegd. Het
wordt consequent toegepast.
Medewerkers en jongeren zijn
ervan op de hoogte

geëvalueerd en zo nodig
bijgesteld

Risicogebied opvoeding en behandeling

De inrichting stelt de opvoeding van de jongeren centraal

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Geborgd</i>
Aansluiting dagprogramma bij ontwikkelingsbehoeften	De inrichting heeft geen vastgelegd dagprogramma per groep	Voor elke groep heeft de inrichting een vastgelegd dagprogramma dat afgestemd is op de ontwikkelingsbehoefte van de jongeren in de groep	Het dagprogramma is bij alle jongeren en groepsleiders bekend en wordt consequent uitgevoerd. Afwijkingen van het dagprogramma moeten worden onderbouwd	Het dagprogramma wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig aangepast
Afstemming leefomgeving op ontwikkelingsbehoeften	De fysieke inrichting van de leefruimtes is uitsluitend bepaald door veiligheidsoverwegingen	De leefruimtes maken een verzorgde indruk, ze zijn opgeruimd, ordelijk en schoon. Daarnaast hebben de leefruimtes kenmerken van een huiselijk interieur (bijv. zithoek, eettafel, TV)	De leefruimtes hebben een uitnodigend karakter voor jongeren en groepsleiding en er zijn uitingen van hedendaagse jongerencultuur (bijv. posters), afgestemd op de doelgroep. (let wel: geen agressieve/seksueel getinte posters). Jongeren worden betrokken bij het op orde houden van de ruimtes	De fysieke inrichting, aankleding en verzorging van de leefruimtes is onderwerp van gesprek tussen jongeren en medewerkers en wordt zo nodig verbeterd en bijgesteld
Samenstelling leefgroepen	De leefgroepen worden samengesteld op basis van capaciteit en niet op basis van individuele kenmerken van de jongere	Enige gerichte toewijzing van jongeren naar leefgroepen vindt plaats binnen de inrichting maar dit is niet systematisch (d.w.z. op basis van een screening van alle jongeren nadat ze geplaatst zijn)	De inrichting bepaalt naar welke leefgroep individuele jongeren gaan op basis van een screening binnen de inrichting en (indien van toepassing) met gebruikmaking van vooraf verzamelde informatie. Er wordt rekening gehouden met de problematiek en delictgeschiedenis van jongeren	Periodiek evalueert de inrichting de wijze waarop en de mate waarin de leefgroepen worden samengesteld op basis van de ontwikkelingsbehoefte van individuele jongeren. Zo nodig vinden aanpassingen plaats.
Samenstelling schoolgroepen	De samenstelling van de	De school bepaalt de	De school bepaalt de	De school evalueert periodiek

	schoelgroepen is volledig willekeurig	samenstelling van de schoolgroepen	samenstelling van de schoolgroepen aan de hand van de ontwikkelingsbehoeften van individuele jongeren	de samenstelling van de schoolgroepen en past de samenstelling zo nodig aan
Multidisciplinair overleg over begeleiding jongeren/leerlingen	Er is geen multidisciplinair overleg geregeld	Frequentie en samenstelling van het multidisciplinair overleg is vastgelegd	De inhoud van het multidisciplinair overleg is vastgelegd en betreft in ieder geval de dagelijkse begeleiding van individuele jongeren, zowel op de groepen als op school	De functie en invulling van het multidisciplinair overleg wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig aangepast
Bepalen beginsituatie leerlingen	Bij plaatsing wordt er geen beginsituatie geformuleerd en/of ontbreken essentiële gegevens van de leerlingen	Voor leerlingen van wie gegevens beschikbaar zijn wordt de beginsituatie vastgesteld	CvB bepaalt voor alle leerlingen de beginsituatie	De school heeft een systeem waarbij voor alle leerlingen de beginsituatie wordt vastgesteld en dit systeem wordt frequent geëvalueerd
Volgen vorderingen en ontwikkeling leerlingen	Er ontbreekt een functionerend leerlingvolgsysteem	Er is een leerlingvolgsysteem	Voor alle leerlingen is er een leerlingvolgsysteem en op basis van dit systeem wordt het onderwijs vormgegeven	De school gebruikt het systeem om leerlingen te volgen ook om onderwijsinhoudelijke keuzes te maken en het beleid bij te stellen
Leerinhouden/dagprogramma in relatie tot handelingsplan	De leerinhouden en het dagprogramma komen voort uit het aanbod van de school	Leerlingen hebben slechts ten delen een programma dat in overeenstemming is met hun onderwijsbehoeften	De school heeft een aanbod en aanpak die past bij de onderwijsbehoeften van de leerlingen verwoord in het handelingsplan	De school analyseert systematisch of het aanbod aansluit bij de behoeften van de leerlingen. Dit leidt tot aanpassingen
Evaluatie uitvoering handelingsplan	Voor evaluatie is geen tijd	De CvB bespreekt met het personeel de uitvoering van de handelingsplannen	Bespreeken en evalueren van de handelingsplannen is ingebed in de overlegstructuur van de school	De evaluatie van de handelingsplannen leidt op schoolniveau tot aanpassingen en bijstellingen. Belanghebbenden zijn hierbij betrokken (team, inrichting etc.)

Risicogebied opvoeding en behandeling

De inrichting behandelt jongeren met psychiatrische en gedragsproblematiek

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Geborgd</i>
Visie op het voorkomen van psychiatrische stoornissen	De inrichting heeft geen visie op psychiatrie binnen JJI	De inrichting heeft visie op psychiatrie binnen JJI, maar niet schriftelijk vastgelegd	De visie op psychiatrie in JJI is schriftelijk vastgelegd (geformaliseerd) en maakt onderdeel uit van beleid inrichting	Periodiek wordt de geformaliseerde visie inzake psychiatrische stoornissen getoetst en zo nodig bijgesteld
Herkennen en diagnosticeren van behandelbare psychiatrische stoornissen	De inrichting hanteert geen methodiek om psychiatrische stoornissen bij jeugdigen te herkennen en te diagnosticeren	Binnen de inrichting wordt gewerkt met een methodiek om psychiatrische stoornissen bij jeugdigen te herkennen en te diagnosticeren	De methode om psychiatrische stoornissen bij jeugdigen te herkennen en te diagnosticeren is beschreven en maakt onderdeel uit van het inrichtingsbeleid	Het beleid inzake het herkennen en diagnosticeren van psychiatrische stoornissen wordt periodiek getoetst en zo nodig bijgesteld
Intern en/of extern behandelaanbod behandelbare psychiatrische stoornissen	De inrichting biedt geen intern en/of extern behandelaanbod voor jeugdigen met een behandelbare psychiatrische stoornis	Het intern en/of extern behandelaanbod voor jeugdigen met een psychiatrische stoornis is (beperkt) aanwezig en niet geformaliseerd in het inrichtingsbeleid	Het intern en/of extern behandelaanbod voor jeugdigen met een psychiatrische stoornis is geformaliseerd en maakt onderdeel uit van het inrichtingsbeleid	Het geformaliseerde behandelaanbod wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Visie op het uitvoeren van geprotocolleerde geneeskundige behandelingen onder dwang	De inrichting heeft geen beleidsvisie op het toepassen van geneeskundige handelingen onder dwang	De inrichting heeft een beleidsvisie op het toepassen van geneeskundige handelingen onder dwang	De beleidsvisie is bekend bij medewerkers en is sturend voor hun handelen	De beleidsvisie wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Multidisciplinaire vaststelling medisch-psychiatrisch behandelbeleid	Er is geen structureel overleg tussen medische dienst, psychiater, gz-psychologen om psychomedische zorg te waarborgen en te coördineren	De (multidisciplinaire) samenstelling, werkwijze en bevoegdheden van de overlegvorm zijn beschreven	Het psychomedisch- of behandeloverleg vindt structureel plaats en voldoet aan de doelstelling	Het psychomedisch- of behandeloverleg maakt structureel onderdeel uit van het inrichtingsbeleid en jaarlijks brengt het overleg een verslag uit dat deel uitmaakt van het jaarverslag van de inrichting
Behandeling PIJ'ers en civielrechtelijk geplaatste jongeren op basis van behandelplan	Behandelplannen worden niet opgesteld voor alle te behandelen jongeren	Voor iedere PIJ'er en civielrechtelijk geplaatste jongere wordt een behandelplan opgesteld waarin minimaal is opgenomen: een omschrijving van de problematiek van de jongere en een beschrijving van	De in te zetten behandeling is uitgewerkt in termen van concrete, aan termen gebonden doelen en middelen. Hierbij wordt expliciet gebruik gemaakt van vooraf verzamelde informatie (bijv. het	De behandelingen van PIJ'ers en civielrechtelijk geplaatste jongeren en de kwaliteit van de behandelplannen worden op inrichtingsniveau periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld

---

een passend begeleidings-/of
behandeltraject

Raadsonderzoek, de BARO,
evt. PO). De behandeling wordt
conform plan uitgevoerd en
geëvalueerd Er wordt expliciet
stilgestaan bij het behalen van
de behandeldoelen

Risicogebied deskundigheid van het personeel

De inrichting draagt zorg voor een professionele bedrijfscultuur

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Geborgd</i>
Formatie gezondheidszorgfuncties volgens DJI adviesnorm.	De formatie van gezondheidszorgfuncties is over de hele linie beneden de adviesnorm van DJI	De formatie van gezondheidszorgfuncties is voor een aantal functies (bijna) conform de adviesnorm van DJI	De formatie van gezondheidszorgfuncties voldoet aan de adviesnorm van DJI	De DJI adviesnorm is operationeel en het beleid inzake de gezondheidszorgformatie wordt periodiek geëvalueerd
7x24 uren bereikbaarheid arts en psychiater	De 7x24 uren bereikbaarheid van de huisarts of inrichtingsarts en psychiater is niet geregeld	Er zijn (mondelinge) afspraken over de 7x24uurs bereikbaarheid van de huisarts of inrichtingsarts en psychiater en deze functioneren	De 7x24 uren bereikbaarheid van de huisarts of inrichtingsarts en psychiater functioneert en is schriftelijk vastgelegd	De geformaliseerde 7x24 uren bereikbaarheid van de huisarts of inrichtingsarts en psychiater wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Kwaliteit en deskundigheid personeel in relatie tot behoefte doelgroep	Er zijn geen selectienormen vastgesteld voor het personeel.	Selectienormen voor het personeel zijn vastgelegd. De normen sluiten aan op de behoefte van de doelgroep en op in functieomschrijvingen vastgelegde taken en verantwoordelijkheden	Er worden objectieve selectieprocedures gehanteerd en selectie vindt plaats volgens de vastgestelde normen en procedures. De medewerkers zijn op de hoogte van hun taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden	De inrichting bewaakt dat de kwaliteit en niveau van nieuwe medewerkers in verhouding staat tot de eisen van het werk en de behoefte van de jongeren. De selectienormen en –procedure en de functiedocumenten worden periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Beleid professionele ontwikkeling medewerkers	Er is geen vastgelegd beleid voor het inwerken, ontwikkelen en ondersteunen van medewerkers.	De inrichting voert (vastgelegd) beleid dat voorziet in het inwerken, ontwikkelen en ondersteunen van medewerkers (denk aan: inwerkprogramma; interne opleiding; persoonlijke ontwikkelplannen; vormen van deskundigheidsbevordering als onderlinge coaching, intervisie, vaardigheidstraining, etc.; vormen van ondersteuning als	Medewerkers worden structureel ondersteund bij het uitvoeren van hun dagelijkse werkzaamheden en maken gebruik van inwerkprogramma's, interne opleidingen en andere ondersteuningsvormen	Professionele houding en ontwikkeling van medewerkers is onderwerp van functionerings- en beoordelingsgesprekken. Het beleid voor inwerken, ontwikkelen en ondersteunen van medewerkers wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld

		collegiale consultatie en werkbegeleiding)		
Scholingsaanbod gezondheidszorggebied	De inrichting biedt medewerkers geen gezondheidszorg (bij)scholingsmogelijkheden.	Het scholingsaanbod van de inrichting voorziet in gezondheidszorg deskundigheidsbevordering	Medewerkers worden gestimuleerd of verplicht gesteld gebruik te maken van het scholingsaanbod	Het scholingsaanbod wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld
Handelen medewerkers in relatie tot behoefte doelgroep	Er wordt niet gewerkt volgens een vastgelegde methodiek	Het gewenste handelen van medewerkers is vastgelegd in een methodiek die toegespitst is op de ontwikkelingsbehoeften van de doelgroep	Medewerkers werken volgens de vastgelegde methodiek. Medewerkers zijn flexibel en kunnen hun handelen aanpassen naar gelang de specifieke eisen van de situatie	De leidinggevenden hebben zicht op de mate waarin medewerkers werken conform de methodiek. Dit is onderwerp van gesprek tijdens o.a. functioneringsgesprekken. Indien nodig wordt deskundigheidsbevordering ingezet

Bijlage 3 Brieven van de inspecties aan de inrichting

Tijdens het vervolgtoezicht hebben de inspecties hun conclusies over de voortgang in de praktijk van de verbeteringen in de inrichtingen in brieven aan de inrichting vastgelegd. In deze bijlage staat de brief, waarbij de aanhef is weggelaten.

Brief van 9 april 2008

Op 22 januari 2008 heeft een afvaardiging van de inspecties die in januari 2007 het toezicht uitvoerden op de veiligheid in uw inrichting³, overleg gevoerd met u, een aantal van uw medewerkers en de directie van het Kompascollege. De aanleiding is dat uit dit toezicht bleek dat De Hartelborgt een ernstig risico loopt op een onveilig leef-, behandel- en werkklimaat en dientengevolge onder verscherpt toezicht staat.⁴

Het doel van het overleg was dat u de inspecties informeert over de voortgang van de kwaliteitsverbeteringen op basis van het verbeterplan dat de inrichting en de school opstelden.

Informatie van inrichting en school over de ingezette verbeteringen

Volgens de directies heeft het onderzoek van de inspecties bijgedragen aan het inzicht dat in het bijzonder een cultuuromslag nodig is en dat grote veranderingen in de organisatie en de kwaliteit van de zorg en het onderwijs noodzakelijk zijn.

Dit heeft al geleid tot aanpassingen in de formatie van de directie. Prioriteit heeft verder het versterken van de behandelteams, evenals de uitbreiding van het aantal uren psychiatrische deskundigheid. Daarnaast zijn op basis van het verbeterplan afzonderlijke afdelingsplannen gemaakt. Om de effecten van de verbeteringen te meten is externe deskundigheid aangetrokken, waarbij de aandacht vooral uitgaat naar meetbare effecten bij de medewerkers.

De directies zien in de invoering van het sociaal competentiemodel en Equip een belangrijke verbetering. Om de invoering van deze werkwijzen te realiseren en hiertoe de medewerkers te trainen, wordt de capaciteit van de opvangafdelingen tijdelijk verminderd. Het voornemen van de directie om alle opnamegroepen voor dit doel te sluiten is door Justitie niet gehonoreerd.

Volgens de directie van het onderwijs is vooral geïnvesteerd in het in kaart brengen van de onderwijsvraag van de jongere. Hiervoor is een 'quick-scan' ingevoerd. Dit moet uiteindelijk leiden tot handelingsplannen voor iedere jongere. School en inrichting werken hierbij vanuit het principe 'één kind, één plan'. Speerpunt voor het onderwijsprogramma is het drastisch verminderen van het aantal uren lesuitval. Hiermee moet in ieder geval worden voorkomen dat jongeren op de groep zitten zonder zinvolle daginvulling. Een 'overblijfgroep' dient tevens als opvang ter voorkoming van terugsturen naar de leefgroep. Inhoudelijk wordt gestreefd naar een betere koppeling tussen de

---

³ De Inspectie jeugdzorg, de Inspectie van het Onderwijs, de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie voor de Sanctietoepassing.

schoolgroep en de leefgroep. Bij deze keuze spelen naast inhoudelijke argumenten logistieke en organisatorische argumenten een rol. Invoering van zogenaamde projectweken dient voor een beter aanbod van het dagprogramma. Wel signaleert de school dat door een versterking van het onderwijsprogramma meer weerstand ontstaat bij de jongeren voor het volgen van een dagprogramma.

Afspraken tussen inspecties en inrichting / school

Voor zover relevant sturen de inrichting en de school aanvullende informatie over de kwaliteitsontwikkeling naar de Inspectie jeugdzorg.

Conclusie inspecties

Op basis van bovenstaande bevindingen concluderen de inspecties dat in juni 2008 een vervolgesprek plaatsvindt waarin de inrichting en de school de inspecties nader informeren over de voortgang van de invoering van de geplande verbeteringen. Het verscherpt toezicht blijft vooralsnog gehandhaafd.

Brief van 30 juni 2008

Op 17 juni 2008 heeft een afvaardiging van de inspecties die in januari 2007 het toezicht uitvoerden op de veiligheid in uw inrichting⁵, overleg gevoerd met u, de directeur behandeling en de directie van het Kompas College. De aanleiding is dat uit dit toezicht bleek dat de Hartelborgt een ernstig risico loopt op een onveilig leef-, behandel- en werkklimaat en dientengevolge onder verscherpt toezicht staat.⁶

Het doel van het overleg was dat u de inspecties, in navolging van het eerste voortgangsgesprek op 22 januari 2008, informeert over de voortgang van de kwaliteitsverbeteringen op basis van het verbeterplan dat de inrichting en de school opstelden.

Informatie van inrichting en school over de voortgang van de ingezette verbeteringen

Een van de belangrijkste verbeteringen die na de zomer wordt ingezet is de introductie van het competentiemodel. Dit vindt plaats in de periode september 2008 - maart 2009 en om medewerkers vrij te maken voor scholing worden wisselend steeds 3 (opvang)groepen uit de capaciteit vrij gemaakt.

De noodzakelijke cultuurverandering moet nog zijn beslag krijgen op de werkvloer en een belangrijk aandachtspunt is het behoud van personeel dat overweg kan met het competentie-model en het aantrekken van nieuw personeel. De directie verwacht een substantieel verloop van medewerkers die zich niet kunnen conformeren met het werken volgens het competentiemodel.

---

⁴ Informatie over het vervolgtoezicht van de gezamenlijke inspecties hebt u ontvangen in de notitie "Vormgeving vervolgtoezicht Veiligheid in justitiële jeugdinrichtingen", Utrecht, november 2007.

⁵ De Inspectie jeugdzorg, de Inspectie van het Onderwijs, de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie voor de Sanctietoepassing.

⁶ Informatie over het vervolgtoezicht van de gezamenlijke inspecties hebt u ontvangen in de notitie "Vormgeving vervolgtoezicht Veiligheid in justitiële jeugdinrichtingen", Utrecht, november 2007.

Uit een recent door een extern bureau uitgevoerd onderzoek naar de uitvoering van het verbeterplan blijkt dat medewerkers niet altijd meer zicht hebben op bereik en omvang van de verbeteracties en op de resultaten die ermee bereikt worden, hetgeen een risico vormt voor het realiseren van de beoogde cultuurverandering.

De inrichting voert een verdere differentiatie door van de groepen, zoals een bijzondere zorg-afdeling. Naast een afdelingshoofd zijn de afdelingen verstrekt met elk twee seniormedewerkers.

Volgens de directie van het onderwijs wordt prioriteit gegeven aan het realiseren van een koppeling tussen het Kompas College en het Educatief Centrum, het verder vormgeven van het principe 'één kind, één plan', en periodiek gezamenlijk overleg tussen de directie van het Kompas College en de Hartelborgt. Wat betreft het speerpunt voor het onderwijsprogramma, het drastisch verminderen van het aantal uren lesuitval, meldt de directie dat voor de 3e lesperiode van februari tot april 2008 het percentage lesuitval 8% bedraagt. Het streven is dit percentage verder te verminderen. Daarnaast worden inspanningen verricht om voor alle jongeren een trajectbespreking te organiseren.

Afspraken tussen inspecties en inrichting / school

Voor zover relevant sturen de inrichting en de school aanvullende informatie over de kwaliteitsontwikkeling naar de Inspectie jeugdzorg.

Conclusie inspecties

Op basis van bovenstaande bevindingen signaleren de inspecties het risico dat het realiseren van essentiële voorwaarden voor een beter functioneren van de inrichting afhankelijk wordt van factoren die de inrichting niet in voldoende mate zelf kan besturen (instroom en uitstroom van personeel, het bewerkstelligen van ander gedrag van medewerkers en het methodisch werken naar aanleiding van nog uit te voeren opleidingen) en dat daarmee het tempo waarin verbeteringen worden gerealiseerd onvoldoende beheerst wordt. De inspecties voeren in september 2008 een vervolgesprek, waarin de inrichting en de school de inspecties nader informeren over de voortgang van de invoering van de geplande verbeteringen en gaan ervan uit dat inrichting en school de hierboven geuite zorg van de inspecties dan kunnen wegnemen. Het verscherpt toezicht blijft vooralsnog gehandhaafd.

Brief van 21 oktober 2008

Op 29 september jl. heeft een afvaardiging van de inspecties die in 2007 het toezicht uitvoerden op de veiligheid in uw inrichting⁷, een derde overleg gevoerd met u, mevrouw Hoefsloot en de heer Du Prie. De aanleiding is dat uit dit toezicht bleek dat De Hartelborgt een ernstig risico loopt op een onveilig leef-, behandel- en werkklimaat en dientengevolge onder verscherpt toezicht staat.⁸ Het doel van het overleg was dat u de inspecties nader informeert over de voortgang van de kwaliteitsverbeteringen op basis van het verbeterplan dat de inrichting en de school opstelden.

---

⁷ De Inspectie jeugdzorg, de Inspectie van het Onderwijs, de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie voor de Sanctietoepassing.

⁸ Informatie over het vervolgtoezicht van de gezamenlijke inspecties hebt u ontvangen in de notitie "Vormgeving vervolgtoezicht Veiligheid in justitiële jeugdinrichtingen", Utrecht, november 2007.

Informatie van inrichting en school over de ingezette verbeteringen

Inrichting en school hebben hun veranderagenda's op elkaar afgestemd, en werken voortvarend aan de uitvoering van het verbeterplan door de daarin opgenomen activiteiten in een dynamisch jaarplan onder te brengen. Daardoor is ook voor medewerkers duidelijker geworden hoe het verandertraject vorm krijgt.

Directie van inrichting en school geven aan dat zij momenteel door goed voorbeeldgedrag richting geven aan het traject van cultuurverandering.

Belangrijk is dat er niet alleen meer in termen van inspanningen en te ondernemen acties gesproken wordt, maar dat op alle niveaus het besef aan het ontstaan is dat het gaat om de resultaten die met die acties beoogd worden. Steeds meer medewerkers herkennen zich in die aanpak. Meer dan in het verleden voelen medewerkers zich uitgedaagd door het beroep dat op hen gedaan wordt om zelf verantwoordelijkheid te nemen.

Alle acties zijn samengebracht onder zeven prioriteiten:

- Personele bezetting, rooster en personele voorzieningen;
- Veiligheid (gebouw, fysieke en mentale weerbaarheid)
- Betrokkenheid jeugdigen en (en ouders)
- Persoonlijke leefsfeer jeugdigen
- Invoering competentiemodel/professioneel handelen van medewerkers;
- Beleid professionalisering en ontwikkeling medewerkers;
- Cultuur: heldere koers/basisregels.

Op al die terreinen heeft de inrichting aangegeven welke resultaten zij als behaald zien.

Afspraken tussen inspecties en inrichting / school

De tweede rapportage, die zojuist is afgerond, van het externe bureau dat het veranderingsproces monitort zal naar de inspecties worden gezonden.

Conclusie inspecties

De inspecties zijn van mening dat de wijze waarop de directie in de afgelopen periode beleidsveranderingen heeft doorgevoerd daadwerkelijk kan leiden tot voldoende implementatie van dit beleid in december 2008. De inspecties voeren daarom op 2 december 2008 een hertoets uit om na te gaan of het risico op een onveilig leef-, behandel- en werkklimaat zodanig is verminderd dat het verscherpt toezicht kan worden opgeheven.

Bijlage 4 Geraadpleegde documenten

- Tussen woord en daad. Tweede notitie monitoring verbeterplannen Hartelborgt en Kompascollege. DSP - groep BV. Amsterdam, 8 september 2008.
- Resultaten exitinterviews jeugdigen. Rijksinrichting voor Jeugdigen de Hartelborgt. Juni 2008.
- Nota psychomedisch overleg. Vastgesteld. Rijksinrichting voor Jeugdigen de Hartelborgt. 16 april 2008.
- Stand van zaken uitvoering verbeterplan. Rijksinrichting voor Jeugdigen De Hartelborgt. Mei 2008.
- Procedure 'screening nieuwe stijl'. Rijksinrichting voor Jeugdigen de Hartelborgt & het Kompas College Horizon. Vastgesteld. 4 juni 2008.
- Document 'psychiatrische intensieve zorg op de FOBA'. Vastgesteld. Rijksinrichting voor Jeugdigen de Hartelborgt. 10 oktober 2007.
- Visiedocument 'Psychiatrie in jeugdinrichtingen'. Vastgesteld. Rijksinrichting voor Jeugdigen de Hartelborgt. 10 oktober 2007.
- Protocol voor het toepassen van dwang bij de psychiatrisch gestoorde jeugdigen'. Definitief. Rijksinrichting voor Jeugdigen de Hartelborgt. 7 november 2007.
- Zorgvisie de Hartelborgt. Duaal leiderschap als succesbepalende factor voor passende zorg. Vastgesteld. Rijksinrichting voor Jeugdigen de Hartelborgt. 10 oktober 2007.
- Document 'Forensische behandeling in de jeugdinrichting'. Vastgesteld. Rijksinrichting voor Jeugdigen de Hartelborgt. 10 oktober 2007.
- Procedure 'veiligheidscommissie / melden en onderzoeken van incidenten'. Definitief. Rijksinrichting voor Jeugdigen de Hartelborgt. 9 april 2008.
- Resultaten exitinterviews jeugdigen tot en met maart 2008. Rijksinrichting voor Jeugdigen de Hartelborgt.
- Stand van zaken uitvoering verbeterplan. Rijksinrichting voor Jeugdigen de Hartelborgt. Maart 2008.
- Intern evacuatieplan. Rijksinrichting voor Jeugdigen de Hartelborgt. 28 maart 2007.